

Vydává Ministerstvo financí České republiky ve spolupráci s Českou národní bankou ve vydavatelství **Economia, a. s., Praha**

© Ministerstvo financí ČR

Adresa redakce: Vinohradská 49
120 74 Praha 2

Tel.: (02) 24 25 00 36 nebo: (02) 215 93 171

Fax: (02) 21 59 32 03

Šéfredaktor: **Ing. Ivan Kočárník, CSc.**

Publishers: **Ministry of Finance of the Czech Republic in Cooperation with Czech National Bank in Publishing House Economia, Prague**

© Ministry of Finance of the Czech Republic

Editor's Office: Vinohradská 49
120 74 Prague 2
Czech Republic

Editor in Chief: **Ivan Kočárník**

OBSAH

Tomáš HOLUB: Peněžní multiplikátor a měnový vývoj v ČR129

Milan GUBA – Vladimír STILLER – Josef ARLT: Vztah mezi vývojem peněžní zásoby a vývojem inflace v I. 1993–96 (1. část) 143

Petr MUSÍLEK: Změny makroekonomických veličin a akciové kurzy150

Marek KAPIČKA: Vývoj obchodní bilance v letech 1993–96163

Robert MURÁRIK: Analýza spotřeby domácností a vlády ČR v I. 1989–95 (2. část) 176

Informace

Jana DUCHOŇOVÁ – Alexandr ČESTNĚJŠÍ: Finančné plánovanie a zvládanie rizika v operáciách Slovenskej poisťovne, a. s.185

Daňové judikáty

Výběr ze soudních rozhodnutí ve věcech daní č. 4–5/97188

CONTENTS

Tomáš HOLUB: Money Multiplier and Monetary Development in the Czech Republic.129

Milan GUBA – Vladimír STILLER – Josef ARLT: Relation between the Development of the Money Supply and the Development of Inflation in 1993–1996 (1st Part)143

Petr MUSÍLEK: Changes in Macroeconomic Variables and the Stock Prices150

Marek KAPIČKA: Development of the Czech Foreign Trade in 1993–96163

Robert MURÁRIK: An Analysis of Household and Government Consumption in the CR in 1989–1995 (2nd Part)176

Information

Jana DUCHOŇOVÁ – Alexandr ČESTNĚJŠÍ: Financial Planing and the Risk Management in the Slovak Insurance Company185

Tax Judicial Decisions

Abstract from Court Decisions Concerning Taxation No 4–5/97188

*Autorská práva vykonává vydavatel (viz § 4 zák. č. 35/1996 Sb. ve znění změn a doplňků). Užití části nebo celku publikovaných textů – vč. publikovaných zpracovaných znění judikátů –, rozmnožování a šíření jakýmkoli způsobem (zejména mechanickým nebo elektronickým) bez výslovného svolení vydavatele je **zakázáno**.*

Redakční rada: Dr. Ivan Angelis, CSc., Doc. Ing. Aleš Bulíř, MSc., CSc., Ing. Petr Dvořák, Ing. Miroslav Hrnčíř, DrSc., Doc. Ing. Kamil Janáček, CSc., Ing. Miroslav Kerouš, Ing. Ivan Kočárník, CSc., Ing. Václav Kupka, CSc., Ing. Tomáš Ježek, CSc., Ing. Jiří Pospíšil, CSc., Vladimír Rudlovčák, CSc., Ing. Pavel Štěpánek, CSc., Prof. Jan Švejnar, PhD., Prof. Dr. František Vencovský, Ing. Jan Vít, Prof. Ing. Karol Vlachynský, CSc.

Analýza spotřeby domácností a vlády ČR v l. 1989–1995

Robert MURÁRIK*

2. část

3.2.5. Aplikace odvozeného tvaru spotřební funkce spotřeby domácností

Dosazení ročních údajů

Dosadíme-li do výpočtů (regrese se dvěma nezávisle proměnnými) roční údaje o spotřebě domácností a disponibilních příjmech domácností, vyjde nám rozšířená spotřební funkce pro roční údaje:

$$C = 0,788Y_D - 0,039 (Y_D - Y_D^{-1}) + 42,454$$

Tato spotřební funkce vyjadřuje odhad vztahu mezi velikostí ročních disponibilních příjmů domácností a velikostí roční spotřeby domácností (v ČR) s vlivem permanentního důchodu. Je znázorněna v *grafu 6*; pro porovnání jsme ji zobrazili společně se základním tvarem spotřební funkce.

Z *grafu 6* je vidět, že rozšířená spotřební funkce vypočtená z ročních údajů (zahrnujících vliv permanentního důchodu) je téměř totožná se základním tvarem spotřební funkce (přímá závislost spotřeby a příjmů). Statisticky dokonce vykazuje základní spotřební funkce menší chybu a v rozšířené spotřební funkci není vyloučena možnost, že spotřeba domácností vůbec na přírůstku disponibilních příjmů domácností ($Y_D - Y_D^{-1}$) nezávisí.

Dosazení čtvrtletních údajů

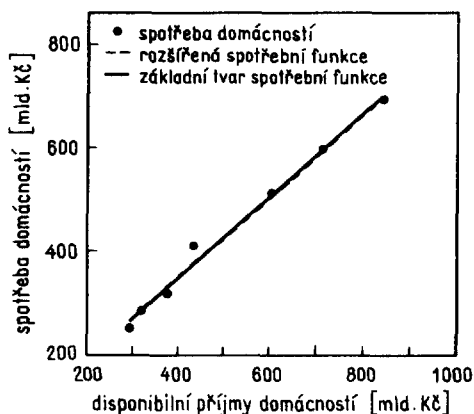
Dosadíme-li do výpočtů čtvrtletní hodnoty z let 1993 až 1. čtvrtletí 1995 o spotřebě domácností a disponibilních příjmech domácností, dostaneme rozšířenou spotřební funkci pro čtvrtletní údaje:

$$C = 0,766Y_D - 0,053 (Y_D - Y_D^{-1}) + 12,635$$

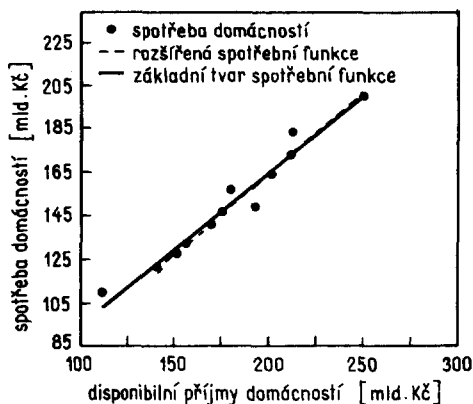
Tato spotřební funkce vyjadřuje odhad vztahu mezi velikostí čtvrtletních disponibilních příjmů domácností a velikostí čtvrtletní spotřeby domácností (v ČR) s vlivem permanentního důchodu. Je znázorněna na *grafu 7*; pro porovnání jsme ji opět zobrazili společně se základním tvarem spotřební funkce.

* Mgr. Robert Murárik – měnový odbor ČNB. 1. část příspěvku byla uveřejněna v č. 2/97 FaÚ.

GRAF 6 Vztah spotřeby a disponibilních příjmů domácností (v běžných cenách) – roční údaje

GRAF 7 Vztah spotřeby a disponibilních příjmů domácností (v běžných cenách) – čtvrtletní údaje

I v případě čtvrtletních hodnot je rozšířená spotřební funkce téměř totožná se základní spotřební funkcí. Statisticky vykazuje rozšířená spotřební funkce vypočtená ze čtvrtletních údajů mírně menší chybu než základní spotřební funkce, avšak opět není vyloučena možnost, že rozšířená spotřební funkce na přírůstku disponibilních příjmů domácností ($Y_D - Y_D^{-1}$) vůbec nezávisí.

3.3. Využití spotřebních funkcí

Číselné i grafické vyjádření rozšířených spotřebních funkcí vypočtených z ročních a čtvrtletních údajů potvrdilo, že rozhodující vliv na vývoj spotřeby domácností v ČR má právě obdržena velikost disponibilních příjmů domácností. Vliv přírůstku právě obdržených disponibilních příjmů domácností ve srovnání s velikostí disponibilních příjmů v minulém období (vliv na permanentní důchod) nebyl prokázán. Při výpočtech s ročními údaji je z grafu

vidět, že rozšířená spotřební funkce je prakticky totožná se základním tvarem spotřební funkce a že nelze jednoznačně určit, která z nich lépe popisuje a do budoucna bude popisovat vztah spotřeby domácností a disponibilních příjmů domácností v ČR (bude to možné až po porovnání těchto spotřebních funkcí s vývojem v budoucích letech). Na základě těchto výsledků doporučujeme v praxi používat základní tvary spotřebních funkcí, které vykazují stejnou přesnost jako rozšířené spotřební funkce, ale jsou jednodušší (navíc opodstatněnost rozšíření základní spotřební funkce nebyla prokázána).

Spotřební funkce lze využít při predikcích. V případě, že budeme znát údaje o disponibilních příjmech domácností v předstihu před údaji o spotřebě domácností, jejich dosazením do rovnice spotřební funkce dostaneme odhad spotřeby domácností v příslušném období. V případě, že nebudeme mít v předstihu údaje o disponibilních příjmech domácností před údaji o spotřebě domácností a že budeme odhadovat oba ukazatele, měly by tyto odhady odpovídat spotřební funkci.

4. Spotřeba vlády

4.1. Základní charakteristika – vymezení spotřeby vlády

Spotřeba vlády představuje hodnotu služeb poskytovaných rozpočtovými a příspěvkovými organizacemi pro uspokojování kolektivních potřeb hrazených ze státního rozpočtu, rozpočtů obcí a z jiných příspěvků. Společenskou charakteristikou těchto organizací je, že jejich činnost není motivována tvorbou zisku (definice podle metodiky ČSÚ¹ pro výpočet spotřeby vlády). Kolektivními potřebami se rozumí potřeby v rámci školství, zdravotnictví, obrany, bezpečnosti a ostatní (justice, prokuratura, ostatní státní správa, u obcí samosprávná činnost).

Spotřebu vlády ČSÚ vyčísľuje v rámci užití HDP jako úhrn neinvestičních nákladů rozpočtových a části příspěvkových organizací řízených ústředně nebo obcemi, přičemž tyto náklady jsou sníženy o příjmy těchto organizací. Příjmy těchto organizací se rozumí příjmy z vlastní činnosti (tedy nepatří sem daně, cla, pokuty ap.), tj. např. z vybírání poplatků za úkony, z prodeje formulářů ap. Úhrn neinvestičních nákladů vypočítává ČSÚ jako součet mezispotřeby a hodnoty přidané zpracováním. Do mezispotřeby patří neinvestiční výdaje na opravy, údržbu, materiál, služby, do hodnoty přidané zpracováním jsou zařazeny mzdy, dávky na sociální zabezpečení a odpisy napočtené opotřebením. Všechny tyto údaje (včetně údajů o příjmech) získává ČSÚ z výkazů organizací. Při zpracování těchto výkazů nejsou organizace nijak rozlišovány, a proto nemá ČSÚ k dispozici údaje o dělení spotřeby vlády podle směru užití (zdravotnictví, školství, obrana atd.).

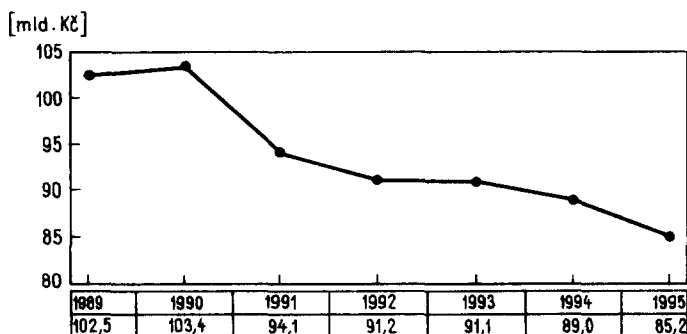
4.2. Vývoj spotřeby vlády z hlediska makroekonomického

Vývoj spotřeby vlády ve stálých cenách znázorňuje graf 8.

Spotřeba vlády ve s. c. klesla v roce 1995 ve srovnání s rokem 1989 o 16,9 % (v b. c. byl v roce 1995 proti roku 1989 zaznamenán nárůst 114,6 %). Proti

¹ Tato definice je uváděna v publikacích ČSÚ odboru účtů „Tvorba a užití HDP“.

GRAF 8 Spotřeba vlády – v stálých cenách

roku 1989 existoval trvalý (s výjimkou mírného růstu v roce 1990) meziroční pokles. Podíl spotřeby vlády na HDP v rozmezí let 1989 až 1995 rovněž mírně poklesl; ve s. c. v roce 1995 ve srovnání s rokem 1989 poklesl o 0,3 procentního bodu (z 20,1 % na 19,8 %). Dlouhodobý trend poklesu spotřeby vlády je v souladu se snahou snižovat celkový objem prostředků přerozdělovaných prostřednictvím státního rozpočtu.

Pro hlubší analýzu spotřeby vlády využíváme údaje o veřejných výdajích. Ty jsou realizovány prostřednictvím státního rozpočtu a okresních a obecních úřadů. V rámci této analýzy se nám nepodařilo prokázat (korelační časových řad posledních 3 let) konkrétní závislost (přestože je tato závislost teoreticky zřejmá) mezi časovou řadou spotřeby vlády a časovými řadami popisujícími vývoj výdajů státu do oblasti veřejné spotřeby (dále vždy rozumíme pouze tuto oblast výdajů státu). Například v roce 1994 výdaje státního rozpočtu směřované do oblasti veřejné spotřeby vzrostly v b. c. o 11,4 % a výdaje okresních a obecních úřadů do této oblasti vzrostly podle našeho velmi hrubého propočtu v b. c. o cca 19 % (což odpovídá růstu celkových výdajů státu do oblasti veřejné spotřeby o cca 13 %), avšak spotřeba vlády meziročně v b. c. vzrostla jen o 8,1 %. K ještě většímu nesouladu došlo v roce 1995, kdy výdaje státního rozpočtu do oblasti veřejné spotřeby vzrostly v b. c. o 10,4 % a výdaje okresních a obecních úřadů do této oblasti vzrostly v b. c. o 13,3 % (což odpovídá růstu celkových výdajů státu do oblasti veřejné spotřeby o 11,1 %), avšak spotřeba vlády v b. c. vzrostla meziročně jen o 4,8 %.

Vývoj (konkrétně dynamika) výdajů státu, které považujeme za výdaje určené ke spotřebě vlády (výdaje na školství, zdravotnictví, kulturu, obranu, bezpečnost a ostatní), tedy neodpovídá údajům vykazovaným ČSÚ v rámci užití HDP jako spotřeba vlády. Rozdíl lze vysvětlit (nelze dokázat, že plně) jednak časovým zpožděním skutečně vynakládaných prostředků a dále skutečností, že spotřeba vlády není určena jen výdaji, ale výdaji sníženými o příjmy z vlastní činnosti. Tyto příjmy snižují vykazovanou spotřebu vlády, a tím vytvářejí rozdíl mezi výdaji do oblasti spotřeby vlády a spotřebou vlády vykazovanou v rámci užití HDP. Navíc součástí vykazované spotřeby vlády jsou i odpisy. O odpisech a příjmech z vlastní činnosti příslušných organizací nemáme k dispozici údaje, a proto nelze provést podrobnější analýzu. Přes uvedené skutečnosti se domníváme, že z analýzy vývoje výdajů státu lze usuzovat na trendy vývoje v rámci spotřeby vlády (jiný zdroj pro hlubší analýzu spotřeby vlády se nám nepodařilo zjistit; nepodařilo se nám ani získat žádné studie či materiály na toto téma).

4.3. Vývoj spotřeby vlády podle jednotlivých směrů užití

Dosud jsme se při hodnocení spotřeby vlády zabývali jejím vývojem jako celku. Nyní se pokusíme spotřebu vlády rozložit a zmapovat její vývoj uvnitř. Spotřebu vlády rozdělujeme na oblast školství, zdravotnictví, obrany, bezpečnosti a ostatní. Avšak – jak jsme již uvedli výše – údaje o takovémto rozdělení spotřeby vlády nejsou k dispozici, a proto jsme při hodnocení vývoje uvnitř spotřeby vlády vycházeli z údajů o výdajích státního rozpočtu směřovaných do těchto oblastí. Na financování této oblasti se podílejí i okresní a obecní úřady, avšak o výdajích těchto úřadů se nám nepodařilo získat úplné a mezi jednotlivými roky porovnatelné údaje. I když se nám mezi objemem prostředků vydaných státem do oblasti spotřeby vlády a spotřebou vlády nepodařila prokázat přímá závislost (korelace mezi příslušnými časovými řadami vycházeli velmi nízké, navíc nesoulad ve vývoji je již z první pohled patrný z číselných údajů o těchto ukazatelích), jak uvádíme výše, lze z vývoje výdajů státního rozpočtu směřovaných do jednotlivých oblastí usuzovat na vývoj podílů těchto jednotlivých směrů na celkové spotřebě vlády.

V tabulce 6 uvádíme podíly jednotlivých položek – oblastí (školství, zdravotnictví, kultura, obrana, bezpečnost a ostatní) na celkových výdajích státního rozpočtu do oblasti spotřeby vlády; tyto uváděné podíly lze považovat za hrubý odhad podílů těchto směrů užití na spotřebě vlády.

Ve vývoji struktury spotřeby vlády v letech 1993 až 1995 (podle uvedených dohadů a propočtů) se odrážejí následující skutečnosti:

- nejvyšší trvale rostoucí podíl měly ostatní výdaje, tj. výdaje na státní správu, justici, prokuraturu;*
- následovaly výdaje na školství, jejich podíl se mírně snížil;*
- podíl výdajů na obranu poklesl, podíl výdajů na bezpečnost se prakticky nezměnil;*
- podíly výdajů na kulturu a zdravotnictví jsou relativně nízké a ve sledovaném období neměnné (zdravotnictví je financováno především zdravotními pojišťovnami).*

5. Porovnání podílu spotřeby domácností a vlády na HDP v ČR se zahraničím ve vybraných zemích Evropy

Pro porovnání podílů spotřeby domácností a spotřeby vlády na HDP v ČR a v zahraničí jsme vybrali Německo, Francii, Itálii, Velkou Británii, Španělsko a Portugalsko a použili poslední známé roční údaje z těchto zemí z let 1993 a 1994 – viz tabulka 7.

Podíl spotřeby domácností na HDP v b. c. se ve vybraných státech pohyboval v rozmezí cca 60,0 % až 65,0 %. Nejnižší hodnoty tohoto podílu dosahuje Francie (60,1 % v roce 1994), nejvyšší Portugalsko (65,8 a 65,4 %). S výjimkou Španělska podíl spotřeby domácností na HDP v těchto zemích v roce 1994 ve srovnání s rokem 1993 mírně klesl. Srovnáme-li tyto údaje s vývojem v České republice, vidíme, že podíl spotřeby domácností na HDP v ČR je nižší, než jsou běžné údaje v uvedených zemích, avšak tento podíl má v ČR stoupající trend a lze předpokládat, že se brzy údajům z uvedených států vyrovná.

Podíl spotřeby vlády na HDP v b. c. se v uvedených zemích pohyboval v rozmezí cca 11,0 až 22,0 %. Jednoznačně nejnižší podíl spotřeby vlády na HDP

TABULKA 6 Podíly jednotlivých položek na výdajích státního rozpočtu =
= hrubý odhad podílu tohoto užití na spotřebě vlády

v %

	1993	1994	1995
výdaje státního rozpočtu do oblasti spotřeby vlády	100,0	100,0	100,0
z toho výdaje na:			
– školství	29,4	27,3	28,1
– zdravotnictví	2,2	2,4	2,2
– kulturu	1,6	1,8	1,6
– obranu	15,8	16,0	12,3
– bezpečnost	10,7	11,6	11,1
– ostatní ^a	40,3	40,9	44,7

^a justice, prokuratura, ostatní státní správa

TABULKA 7 Spotřeba domácností a vlády ve vybraných zemích

v mlrd. ECU (b. c.)

	Německo		Francie		Itálie		Velká Británie		Španělsko		Portugalsko		Česká republika	
	1993	1994	1993	1994	1993	1994	1993	1994	1993	1994 (odhad)	1993	1994	1993	1994
HDP	1473,7	1547,2	1067,7	1121,2	841,9	857,0	808,7	861,0	408,4	407,0	72,3	73,5	910,6	1037,5
spotřeba domácností (SD)	915,4	955,9	646,9	673,6	521,7	530,3	521,1	551,0	258,2	257,2	47,6	48,1	512,6	597,8
podíl SD na HDP [%]	62,1	61,8	60,6	60,1	62,0	61,9	64,4	64,0	63,2	63,2	65,8	65,4	56,3	57,6
spotřeba vlády (SV)	167,7	168,9	214,6	222,2	148,3	146,4	177,8	186,1	71,5	69,2	12,4	12,4	213,8	231,1
podíl SV na HDP [%]	11,4	10,9	20,1	19,8	17,6	17,1	22,0	21,6	17,5	17,0	17,2	16,9	23,5	22,3

pramen: EUROSTAT Quarterly National Accounts – ESA, 1995

má Německo (v roce 1993 11,4 %, v roce 1994 10,9 %). Ostatní země dosahují téměř dvojnásobné hodnoty tohoto podílu. Podíl spotřeby vlády na HDP u všech uvedených zemí v roce 1994 ve srovnání s rokem 1993 – podobně jako u podílu spotřeby domácností – mírně poklesl. *Srovnáme-li tyto údaje s vývojem v České republice, vidíme, že podíl spotřeby vlády na HDP v ČR je vyšší, než jsou běžné údaje v uvedených zemích, avšak má klesající trend a lze předpokládat, že se bude dále snižovat.*

V případě spotřeby domácností je vývoj jejího podílu na HDP ve vybraných zemích podobný, avšak v případě spotřeby vlády výrazně vybočuje ze srovnání zemí Německo. Nabízí se otázka, zda nízký podíl spotřeby vlády na HDP není jednou z příčin ekonomických úspěchů Německa. Domníváme se, že podíl spotřeby vlády na HDP lze považovat za jakousi míru „socializace“ státu. Příčiny neúspěchu socialistických ekonomik jsou zřejmé. Tyto skutečnosti by mohly naznačovat, že čím je nižší podíl spotřeby vlády na HDP, tím méně se projevují ty negativní vlivy působící na rozvoj státu, jež známe ze socialistických ekonomik. Pro podporu této teorie jsme dodatečně získali údaje o spotřebě vlády ve Švédsku, které se potýká s obdobnými pro-

blémy, jaké měly socialistické státy. Podíl spotřeby vlády na HDP byl v roce 1993 dokonce 28,0 % a v roce 1994 27,2 %.

6. Závěr

V souladu se stanoveným cílem tohoto rozboru jsme rozložili spotřebu domácností a spotřebu vlády na složky podle směru užití, analyzovali vývoj těchto složek a odvodili tzv. spotřební funkci (tj. závislost spotřeby a příjmů) platnou pro spotřebu domácností v ČR. Došli jsme k těmto konkrétním závěrům:

– *U spotřeby domácností jsme posuzovali vývoj jejích jednotlivých složek na základě vývoje struktury průměrných čistých peněžních výdajů. Jedná se o průměry z údajů zjištěných u vybraného počtu domácností určité sociální skupiny (statistika rodinných účtů). Pro tuto analýzu jsme měli k dispozici údaje o domácnostech zaměstnanců a domácnostech důchodců.*

– *V rozmezí let 1989 až 1994 se na čistých peněžních výdajích domácností (a tedy potažmo i na spotřebě domácností) největší měrou podílely výdaje za potraviny, nápoje a veřejné stravování (v rozmezí cca 34 až 37 %), následovaly výdaje za průmyslové zboží (v rozmezí cca 32 až 38 %), podíl výdajů za služby se pohyboval v rozmezí 18 až 25 %. V důsledku růstu výdajů za nájemné a komunální služby došlo během let 1989 až 1994 ke zvýšení podílu výdajů za služby (o cca 6 %) na úkor výdajů za potraviny, nápoje a veřejné stravování a výdajů za průmyslové zboží.*

– *Spotřební funkci (závislost spotřeby domácností na disponibilních příjmech) platnou v ČR jsme odvodili dvěma způsoby a dále rozšířili:*

-- *Při použití celoročních hodnot (což je vhodnější) nám vyšla spotřební funkce ve tvaru $C = 32,5929 + 7954Y_D$, kde C je spotřeba domácností a Y_D disponibilní příjmy domácností (vše v b. c.). Tato rovnice vyjadřuje odhad vztahu mezi velikostí ročních disponibilních peněžních příjmů domácností a velikostí roční spotřeby domácností v ČR.*

-- *Protože často pracujeme i se čtvrtletními hodnotami, odvodili jsme spotřební funkci i ze čtvrtletních hodnot. Pro čtvrtletní hodnoty nám vyšla spotřební funkce ve tvaru $C = 25,0792 + 0,6981Y_D$. Tato rovnice vyjadřuje odhad vztahu mezi velikostí čtvrtletních disponibilních peněžních příjmů domácností a velikostí čtvrtletní spotřeby domácností v ČR.*

-- *Tyto spotřební funkce jsme ještě rozšířili (pomocí teorie životního cyklu a teorie permanentního důchodu) tak, aby ještě přesněji popisovaly závislost spotřeby a příjmů. Rozšířené tvary spotřebních funkcí však vykazovaly v podstatě stejnou přesnost jako základní tvary spotřebních funkcí. Z tohoto důvodu považujeme za vhodnější pracovat se základními tvary spotřebních funkcí, a to pro jejich jednoduchost.*

– *Zvyšování příjmů vedlo ve sledovaném období (1989–1995) u domácností jako celku k okamžitému, přímo úměrnému růstu jejich spotřeby (vše v b. c.). Odvozené spotřební funkce potvrdily přímo úměrný vztah příjmů a spotřeby bez jakýchkoli časových posunů (i mimořádný růst příjmů se projeví okamžitým přímo úměrným růstem spotřeby). Podle těchto výsledků se lze domnívat, že domácnosti jako celek nemají dostatečné množství měsíčního pří-*

jmu na uspokojení všech svých potřeb a zájmů (nemyslíme tím životně nezbytných), a proto velkou část navýšení příjmů začnou ihned a natrvalo používat ke spotřebě.

– Konkrétní použití spotřební funkce pro predikce spotřeby domácností:

V případě, že budeme znát údaje o disponibilních příjmech domácností v předstihu před údaji o spotřebě domácností, jejich dosazením do rovnice spotřební funkce dostaneme odhad spotřeby domácností v příslušném období. V případě, že nebudeme mít v předstihu údaje o disponibilních příjmech domácností před údaji o spotřebě domácností a že budeme odhadovat oba ukazatele, měly by tyto odhady odpovídat spotřební funkci. To znamená, že je vhodné například nejdříve odhadnout disponibilní příjmy domácností a potom dosazením tohoto odhadu do rovnice spotřební funkce získat odhad spotřeby domácností.

– V případě spotřeby vlády jsme odvodili podíl a trend vývoje jednotlivých složek na základě vývoje výdajů státního rozpočtu směřovaných do jednotlivých oblastí spotřeby vlády. Tyto výdaje státního rozpočtu jsou rozděleny na výdaje na školství, zdravotnictví, kulturu, obranu, bezpečnost a ostatní (justice, prokuratura, ostatní státní správa, u obcí samosprávná činnost, největší měrou se na nich podílejí dotace rozpočtovým organizacím bez obcí).

– V rozmezí let 1993 až 1995 se na výdajích státního rozpočtu směřovaných do oblasti spotřeby vlády (a tedy potažmo i na spotřebě vlády) nejvíce podílely a podle očekávání budou dále nejvíce podílet ostatní výdaje (přes 40 %), dále následují výdaje na školství (v rozmezí cca 28 až 30 %), výdaje na obranu (cca 12 až 16 %), výdaje na bezpečnost (cca 11 až 12 %), v menší míře pak výdaje na zdravotnictví (cca 2 až 2,5 %) a výdaje na kulturu (cca 1,5 až 2 %). V rozmezí let 1993 až 1995 výrazněji vzrostl pouze podíl ostatních výdajů především na úkor podílu výdajů na obranu, který naopak jako jediný výrazněji poklesl.

– Podíl spotřeby domácností na HDP v ČR je nižší, než jsou běžné údaje v zahraničí, avšak tento podíl má v ČR stoupající trend a lze předpokládat, že se brzy údajům z uvedených států vyrovná. Podíl spotřeby vlády na HDP v ČR je naopak vyšší, než jsou běžné údaje v zahraničí, avšak má klesající trend a lze předpokládat, že se bude dále snižovat.

LITERATURA

DORNBUSCH, R. – FISCHER, S.: Makroekonomie. Praha, SPN 1994.

ANDĚL, J.: Matematická statistika. Praha, SNTL/Alfa 1985.

ARTL, J.: Metoda X11ARIMA. Praha, VŠE 1995.

SUMMARY

An Analysis of Household and Government Consumption in the CR in 1989–1995

Robert MURÁRIK – Czech National Bank, Monetary Department

The aim of this analysis is to divide household consumption and government consumption into individual components by expenditure direction, analyse the development of these components from 1989–1995 and make conclusions for drafting predictions. In the case of household consumption, we have derived so called „consumer function“, i. e. the dependence between consumption and income.

Household consumption in 1989–1994 was mostly made up of expenditures on foodstuffs, beverages and catering (34–37 %), followed by industrial goods (32–38 %) and services (18–25 %). During this period, due to increased expenditures on rents and municipal services, the share of expenditures on services increased (by about 6 %) to the detriment of foodstuffs, beverages and catering and industrial goods. In government consumption from 1993–1995, the shares of expenditures were as follows: 28–30 % on education, 12–16 % on defence, 11–12 % on public security, 2–2,5 % on health care and 1,5–2 % on culture. The share of other expenditures was about 40 %. In this period, only the share of other expenditures registered significant growth, particularly at the expense of the defence expenditure share, the only one to drop substantially.

The calculations of consumer function estimates for household consumption showed that in the monitored period (1989–1995), the income increase of households as a whole generated an immediate, direct, proportionate increase in their consumption. Derived consumer functions confirmed the direct proportionate relationship between incomes and consumption without any time lag (even extraordinary income growth generated an immediate, direct proportionate growth in consumption).